

Odměna za práci a pro bono činnost advokáta

Advokáti obecně jistě nejsou profesní skupinou, která by jako celek ekonomicky strádala. Nicméně nelze pominout, že advokáti nejsou jen velké nablýskané kanceláře sídlící na prestižních adresách, ale také stovky advokátů, kteří svými příjmy stěží pokrývají náklady své kanceláře a pro svou osobní potřebu vyčleňují částku, která mnohdy nedosahuje ani průměrné mzdy v zemi. Jen polovina advokátů je plátcí daně z přidané hodnoty a roční obrat této poloviny advokátů tedy nedosahuje ani jednoho milionu korun. Po odečtení nákladů na provoz kanceláře je zřejmé, že nejméně polovina advokátů svým čistým měsíčním příjmem nedosahuje ani průměrného výdělku vysokoškolsky vzdělaných osob. V této úvaze samozřejmě pomímám, že důvody a pohnutky pro registraci k DPH mohou být různé a zcela nepochybně nelze tvrdit, že ona druhá polovina advokátů bez výjimek dosahuje ročního obratu převyšujícího milion korun českých.

Nedávno vzbudila poměrně živou diskusi úvaha ústavní soudkyně JUDr. Kateřiny Šimáčkové, která se okrajově zamyslela nad tím, že pokud by advokáti věnovali aspoň třetinu své práce lidem a dvě třetiny vydělávání peněz, cítili by se mnohem lépe. Uvedené by pak dle autorky mělo být hlouběji zakotveno v advokátní etice. Tuto úvahu jsem i v kontextu celého publikovaného rozhovoru vnímal spíše jako určitý návod na „zdravý způsob života advokáta“ než skutečný apel na to, aby advokáti vykonávali třetinu své ekonomické činnosti zdarma. Uvedená myšlenka, ale i následná diskuse mne však přiměla zamyslet se nad tím, zda jsou advokáti skutečně, byť jen v etické rovině, povinni poskytovat právní služby zadarmo či takřka zadarmo za ceny na hony vzdálené ceně tržní a zda je oprávněné to od nich vyžadovat. Také jsem si kladl otázku, zda existuje jiná oblast lidských činností např. v rámci širší justice, kde by bylo zákonem stanoveno nebo aspoň eticky požadováno vykonávat část profesní činnosti zadarmo či takřka zadarmo.

Není nejmenších pochyb o tom, že valná většina advokátů vykonává advokacii čestně a svědomitě, s čímž se mnohdy pojí i činnost pro bono, která není nijak prezentována ani glorifikována. Advokát si v určitých sociálně citlivých záležitostech nechce účtovat odměnu za právní službu, ostatně si ji ani nemůže dovolit účtovat, neboť by ztratil kredit jak před svým klientem, tak sám před sebou. Mnohé advokátní kanceláře mají celé programy pro bono činností, mnozí advokáti nezištně spolupracují s řadou neziskových organizací a řada advokátů prostě jen nemajetné mamince požadující výživné pro své dítě svou činnost neúčtuje, ale do světa to nekřičí. O neziskových aktivitách advokátů svědčí i každoročně udělované ceny Gerhardta Bubníka za činnost pro bono v rámci vyhlašování soutěže *Právník roku*. Ostatně sám počin JUDr. Bubníka, spočívající ve financování této ceny a založení nadace pro tyto účely, svědčí o tom, jakou úctu, vážnost a důležitost advokátní stav a advokáti samotní činnosti pro bono přikládají.

Nepochybně není po státních zástupcích požadováno, aby se pro svůj lepší pocit vzdali části svého platu ve věcech, ve kterých je projednávána činnost osob nemajetných, a stejně tak nikdo neapeluje na soudce, aby např. záležitosti osob nemajetných řešili a rozhodovali bez nároku na plat nebo za plat výrazně snížený. Absurdnost takových myšlenek je nabíledni, nicméně požadavek na to, aby záležitosti osob nemajetných a právní služby jim poskytované advokáti poskytovali pro dobrý pocit – tedy zdarma, se již na první pohled vůbec absurdní nezdá. Naopak se má jevit neetickým, má-li být advokát odměňován za celou svoji činnost, nikoliv jen za její dvě třetiny. Ba co víc. Tam, kde by měl stát zajistit právní pomoc těm, kteří si ji sami zaplatit nemohou, přenáší svoji odpovědnost, nejméně z pohledu ekonomického, na advokáty. Zde možno zmínit poskytování právních porad a služeb dle

ustanovení § 18 a násl. zákona o advokacii nebo zastupování či obhajobu v řízení za odměnu zřejmě neadekvátní. Dokonce až Ústavní soud ve svých nálezech musel zasáhnout v případech zcela nepřiměřených odměn advokátů ustanovovaných opatrovníky, kde shledal výši odměny protiústavní, rozpornou s právem na právní pomoc a právem získávat prostředky pro své životní potřeby.

Činnost advokátů bez nároku na odměnu či odměnu symbolickou nelze požadovat, na milion řídit ani vymáhat právě proto, že jde o činnost *pro bono*, tedy činnost vykonávanou dobrovolně a bezúplatně. Zajistit právo na právní pomoc všem, tedy i osobám nemajetným, je povinností státu a ten je povinen pro tyto účely vytvořit adekvátní podmínky. Své povinnosti se stát nemůže zbavovat tím, že určité profesní skupině bude fakticky „nařizovat“, aby prováděla činnost *pro bono* a požadovat po ní, aby svou výdělečnou činnost vykonávala bez nároku na odměnu či odměnu zcela nepřiměřenou. Přesto se tak po dlouhou dobu děje.

Samozřejmě není ani korektní tvrzení, že nebudou-li poskytovat právní pomoc zdarma advokáti, budou ji zdarma poskytovat neziskové organizace či jiné subjekty. Ani ty totiž nežijí ze vzduchu, ale ze všemožných dotací, grantů, příspěvků a darů. V konečném důsledku je takto „bezplatně“ poskytována právní služba pro společnost výrazně dražší než služba poskytovaná advokáty za adekvátní odměnu, přičemž pomíjím otázky odbornosti, odpovědnosti, pojištění a další.

Nedomnívám se, že by soudci měli *pro bono* soudit každý třetí den bez nároku na plat, ale stejně tak se domnívám, že není obhajitelné apelovat na advokáty, že je jejich etickou povinností poskytovat nezanedbatelnou část právních služeb bez nároku na odměnu. Tím spíše nesmí stát od advokátů vyžadovat práci za odměnu zjevně nepřiměřenou, jak je tomu v současné době. To považuji nejen za neetické, ale dokonce za protiústavní, o čemž mne ostatně utvrdily i zmiňované nálezy Ústavního soudu.

JUDr. Radim Miketa,
advokát,
místopředseda představenstva České advokátní komory

Text byl uveřejněn v EPRAVO.CZ Magazine 3-4/2020

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávist](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)

- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)